

Nr 966

Av herr Stefanson m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 61, angående anslag till teckning av aktier i Kalmar Verkstads AB.*

(Lika lydande med motion nr 1111 i Andra kammaren)

Aktiekapitalet i Kalmar Verkstads AB utgjorde t. o. m. år 1967 1,5 milj. kr. 1968 ökades det med 3 milj. kr. till 4,5 milj. och 1969 föreslås det ökat med ytterligare 13,5 milj. kr. till 18,0 milj. kr. Genom att nyemissionerna skett till 120 % kurs kommer det totala tillskottet under dessa två år att bli 17,8 milj. kr. I propositionen nämns ingenting om varför man inte för ett år sedan kunde förutse det kapitalbehov som nu anses motivera ytterligare nyemission. Vid en normal framtidsplanering bör kapitalbehovet kunna förutses på betydligt längre sikt än ett år i sänder.

Företagets bakgrund

Bolaget har ända till början av 1960-talet nästan uteslutande producerat järnvägsmaterial. Alltsedan förstatligandet har SJ varit den dominerande kunden. Av allt att döma kommer leveranserna till SJ att minska under kommande år. Formuleringarna i propositionen ger vid handen, att leveranserna till SJ skulle ha minskat också under år som gått. Man talar t. ex. om »nedgången de allra senaste åren i KVAB:s leveranser till SJ». I propositionerna 1968: 53 och 1969: 59 finns tre procenttal angivna, som visar SJ:s andel av bolagets totala fakturering. Denna skulle ha varit 93 % 1963, 63 % 1967 och 46 % 1968. Motsvarande procenttal för åren 1964—1966 anges ej. Räknar man om procentsiffrorna i pengar finner man, att de fakturerade beloppen för de tre åren är ungefär oförändrade: 20,5 milj. kr. 1963, 20,0 milj. kr. 1967 och 21,6 milj. kr. 1968. På grund av inflation etc. betyder naturligtvis stillastående i kronor en faktisk tillbakagång i produktionsvolym. Av formuleringarna i propositionen kan man dock få intrycket att det är fråga om en nedgång även i kronor räknat.

Det är svårt att av tillgängliga uppgifter kunna förstå, att förändringar i leveranserna till SJ varit den huvudsakliga orsaken till den svaga lönsamheten hittills under 1960-talet och med faktiska förluster 1965 och 1966.

Företagets ekonomiska ställning

Med ledning av uppgifter i publikationen *Statliga företag* och de i propositionen redovisade balansräkningarna kan man göra en enkel balansanalys, som redovisas i bilaga 1.

Likviditet och soliditet får anses vara tillfredsställande. Lönsamheten har däremot varit låg. Ingen utdelning har förekommit sedan 1964. 1963 och 1964 utdelades 8 % på det dåvarande aktiekapitalet, d. v. s. 120 000 kr. Motsvarande utdelning av 8 % på det föreslagna blivande aktiekapitalet skulle bli drygt 1,4 milj. kr. Endast en mycket optimistisk framtidsbedömning gör det således motiverat med en så stor kapitalsatsning som den föreslagna. Lönsamheten behöver nämligen radikalt förbättras.

Det bör noteras, att en kraftig expansion av den typ som skett och som uppenbarligen planeras inte har kunnat komma till stånd utan tillskott av medel från aktieägarna. Den svaga lönsamheten skulle inte ha medgett att expansionen självfinansierats till mer än en mycket liten del. Ackumulerad nettovinst de sex åren 1963—1968 utgör nämligen inklusive avsättning och upplösning av varulagerreserv blott ca 2,8 milj. kr.

En lånefinansiering skulle heller inte ha varit möjlig. Den skulle ha drivit ner det egna kapitalet till betydligt under 10 % av balansomslutningen, vilket hade gjort soliditeten alltför svag. En upplåning av ca 18 milj. kr. skulle dessutom ha minskat lönsamheten alltför drastiskt. Räntekostnaderna för ett sådant lån skulle nämligen i bästa fall ha legat mellan 1,1 och 1,3 milj. kr. årligen, vilket kan jämföras med nettovinsten efter avsättning till varulagerreserv för år 1967 om 1,3 milj. kr. och 1968 om 1,4 milj. kr. Mycket goda utvecklingsmöjligheter skulle naturligtvis ändå ha kunnat göra en lånefinansiering möjlig.

Företagets framtidsutsikter

I propositionen nämns knappast något av värde om företagets framtidsinriktning och framtidsutsikter. Det kan inte bero på att man betraktar dessa som affärshemligheter. Företagsledningen har nämligen i tidningsintervjuer visat en betydligt större öppenhet än propositionsförfattaren. I bevillningsutskottets betänkande nr 18/1969 lämnas uppgifter om företagets utvecklingsarbete beträffande eldrivna bilar. Dessa uppgifter används i betänkandet som motiv för ett avslagsyrkande på en motion från vårt håll om åtgärder för att främja övergång till elektrisk drift av bilar.

Det är anmärkningsvärt att svårtillgängliga uppgifter om Kalmar Verkstads AB:s utvecklingsplaner inte redovisas i propositionen. Dessa uppgifter borde nämligen tjäna som underlag för riksdagsbehandlingen av ärendet. Det kan inte få vara meningen, att riksdagen skall bedriva ett omfattande arbete för att från offentliga och enskilda källor få de uppgifter som är oundgängligen nödvändiga för att man skall kunna bedöma företagets framtidsmöjligheter.

Det förefaller som om bolaget satsar allra hårdast på agenturen för DAF-bilarna och utvecklingen av distributionsbilen Tjorven. DAF-bilar såldes 1968 till ett antal av ca 1 300. Vad gäller Tjorven vet vi av tillgängliga uppgifter att postverket beställt 1 000 exemplar. I propositionen borde ha funnits

en uppgift över hur stort intresset från andra företag och institutioners sida hittills har varit. En marknadsbedömning samt uppgift om produktionsprogrammet för de närmaste åren bör därför lämnas riksdagen.

Kalmar Verkstads AB bedriver utvecklingsarbete på två områden. Dels arbetar man med utvecklingen av en eldriven version av Tjorven, dels konstruerar man vid dotterbolaget, Auto Lift Garage AB i Oskarshamn, garage av en ny typ, s. k. parkeringshissar. För dessa utvecklingsarbeten har bolaget erhållit betydande stöd från utomstående källor. Det är häpnadsväckande att uppgifter om detta inte lämnats i propositionen.

El-bilsprojektet

Det besvärligaste utvecklingsarbetet, det som rör konstruktionen av ackumulatörerna, bedrivs av AGA/Tudor i visst samarbete med KVAB. Projektet beräknas kosta 10 milj. kr. Svenska Utvecklings AB har satsat 2 milj. kr. i projektet mot royalties på ev. serieförsäljning. Uppgifter om KVAB:s finansiella engagemang har vi ej kunnat finna.

Det övriga utvecklingsarbete som behövs bedrivs av Kalmar Verkstads AB. För detta har man erhållit 0,5 milj. kr. från Utvecklingsbolaget mot återbäring i royalty på ev. serieförsäljning av eldrivna bilar. Någon uppgift om kostnaden för denna del av projektet har vi inte heller kunnat finna.

Utvecklingsbolaget har således satsat betydande belopp på projektet, en insats för vilken Utvecklingsbolaget tar hela risken.

Parkeringshissarna

För detta projekt har AMS beviljat lokaliseringsslån på 600 000 kr.

Uppgifter om den externa finansieringen av en betydande del av KVAB:s utvecklingsarbete vad gäller elbilar är naturligtvis oundgängligen nödvändiga för att man skall kunna bedöma företagets lönsamhet och borde ha redovisats i propositionen. Dessa uppgifter styrker vår uppfattning att företagets lönsamhet f. n. är svag. KVAB har övertagit Sandslätts Inrednings AB i Alsterbro. Detta företag har tidigare haft ekonomiska svårigheter. En bedömning av dess framtidsinriktning vore därför särskilt intressant, inte minst mot bakgrund av den svenska snickeriindustrins nuvarande svårigheter.

Krav på ytterligare uppgifter

De i propositionen lämnade uppgifterna om KVAB anser vi inte tillräckliga för en bedömning av det rimliga i att satsa ytterligare medel i företaget. Inför riksdagen bör därför lämnas kompletterande uppgifter och utfästelser:

En redogörelse för målsättningen i fråga om KVAB:s framtida inriktning och lönsamhet.

En bedömning av företagets betydelse för sysselsättningen i Kalmar län.

En bedömning av SJ:s framtida beställningar hos KVAB i kronor.

Uppgifter om utvecklingen av och marknadsutsikterna för DAF-agenturen.

Uppgifter om marknadsutsikterna och produktionsprogrammet för distributionsbilen Tjorven i antal enheter per år.

Information om utvecklingen av en eldriven version av Tjorven, främst projektets finansiering.

Information om utvecklingen av s. k. parkeringshissar, främst marknadsbedömning, produktionsprogram och projektets finansiering.

En redogörelse för framtidsinriktning och utsikter för Sandslätts Inrednings AB.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen till Teckning av aktier i Kalmar Verkstads AB på tilläggsstat måtte anvisa ett investeringsanslag av 14 620 000 kronor under förutsättning av att de i motionen angivna villkoren uppfylles.

Stockholm den 9 april 1969

Stig Stefanson (fp)

Eskil Tistad (fp)

S.-O. Österdahl (fp)

Bilaga

	1963	1964	1965	1966	1967	1968
<i>Omkring</i> (mkr.)	22,0	22,6	18,9	27,3	31,5	47,1
<i>Likviditet</i>						
Kassalikviditet i % av korta skulder	53	50	42	59	65	72
Omsättningstillgångar i % av korta skulder	100	93	94	111	113	119
<i>Soliditet</i>						
Eget kapital i % av total balansomslutning	26	33	23	16	16	22
<i>Räntabilitet</i> (mkr.)						
Redovisad nettovinst efter skatt	0,2	0,1	0,1	—	0,2	0,3
Skatt	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4
Förändring i varulagerreserv	2,2	—	—1,5	—1,6	1,0	0,7
Nettovinst	2,7	0,2	—1,3	—1,5	1,3	1,4
i % av oms.	12,3	0,9	—6,9	—5,5	4,1	3,0
Utdelning (mkr.)	0,12	0,12	—	—	—	—